

Bogdan Stolarczyk*

MECHANIZMY ROZMIESZCZENIA PRODUKCJI SZKLARNIOWEJ
W WIELKOMIEJSKICH UKŁADACH OSADNICZYCH POLSKI
NA PRZYKŁADZIE ŁODZI

Korzystając z literatury przedmiotu prezentuje się w sposób ogólny podstawowe czynniki oraz procesy kształtujące rozmieszczenie produkcji szklarniowej w warunkach wzajemnego oddziaływania na siebie organizmów wielkomiejskich i otaczających je stref użytkowania rolniczego.

1. Wstęp

W skład kompleksu rolno-żywnościowego dużych miast i wielkomiejskich układów osadniczych wchodzi produkcja szklarniowa, dostarczająca przede wszystkim świeże warzywa, a niekiedy także owoce. Na obszarze środkowej Polski obok dominującej Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej, znajdują się średniej wielkości ośrodki przemysłowo-miejskie, o dużej dynamice rozwoju takie, jak Płock, Konin czy Włocławek oraz kształtujące się okręgi przemysłowe: kalisko-ostrowski i piotrkowsko-tomaszowsko-bełchatowski. Dla tych podstawowych ogniw sieci osadniczej i przemysłowej środkowej Polski istotnym problemem gospodarczym i planistycznym jest właściwe kształtowanie obsługujących je kompleksów rolno-żywnościowych.

Prezentacja mechanizmów sterujących rozmieszczeniem wybranego elementu kompleksu rolno-żywnościowego, którym jest produkcja

* Dr, adiunkt w Zakładzie Gospodarki Przestrzennej Instytutu Polityki Regionalnej UŁ.

szklarniowa, została dokonana w niniejszym opracowaniu w sposób ogólny. Wykorzystano w tym celu podstawową literaturę przedmiotu. Artykuł w swoim założeniu nie ma ściśle określonych rygorów terytorialnych, czy wręcz egzemplifikacji przestrzennych. Sformułowane w nim poglądy bądź prawidłowości, nie odnoszą się wprost do obszaru środkowej Polski, chociaż doświadczenia badawcze wyniesione z tego właśnie obszaru stały się zasadniczą przesłanką niniejszego opracowania.

2. Podstawowe problemy rozwoju produkcji szklarniowej w wielkomiejskich układach osadniczych

Jednym z elementów składowych życia społeczno-gospodarczego dużych miast i regionów wielkomiejskich jest produkcja szklarniowa. Pełni ona ważną rolę w systemie gospodarki żywnościowej tych obszarów, a poprzez swoją specyfikę sytuacyjną w sposób istotny oddziałuje na strukturę przestrzenną stref silnie zurbanizowanych.

Obecność produkcji szklarniowej w aglomeracjach miejsko-przemysłowych wywołuje różnorodne problemy natury gospodarczej i przestrzennej. Jednym z istotnych jest konflikt przestrzenny, narastający w warunkach przeciwstawnych tendencji rozwoju rolniczych i nierolniczych form działalności gospodarczej w miastach tego obszaru. Organizmy miejskie przejawiają współcześnie silną dążność do przejmowania na cele inwestycyjne i komunalne coraz większych przestrzeni, zwłaszcza zaś terenów rolnych. Równocześnie zwiększa się konieczność utrzymywania w bezpośrednim sąsiedztwie stref zainwestowania miejskiego terenów dla produkcji rolniczej, w szczególności dla tych upraw rolniczych i ogrodniczych, których plody przeznacza się do spożycia w stanie świeżym [16].

Produkcja szklarniowa w najwyższym stopniu podnosi produktywność ziemi, jest nadto bardzo kapitałochłonna [17], toteż jej rozwój przestrzenny wymaga szczególnie racjonalnego traktowania. Wszelkie, nieuzasadnione z punktu widzenia ogólnego rozwoju wielkich miast i ich aglomeracji procesy lokalizacyjne produkcji szklarniowej mogą powodować poważne w skutkach straty ekonomiczne.

czne, a w ich następstwie - straty społeczne. Z tych też powodów badanie tendencji rozwoju przestrzennego tej produkcji na tle kierunków rozwoju funkcjonalno-przestrzennego wielkomiejskich układów osadniczych wydaje się mieć istotne znaczenie (zarówno poznawcze, jak i praktyczne) dla polityki gospodarczej oraz planowania przestrzennego.

3. Koncentracja ludności nierolniczej jako podstawowy czynnik rozmieszczenia produkcji szklarniowej

Istnienie i rozwój produkcji ogrodniczej¹ w miastach oraz w ich bezpośrednim otoczeniu jest zjawiskiem, które występuje od początków cywilizacji miejskiej. Jego przebieg w czasie i przestrzeni, motywy oraz skutki społeczne i gospodarcze wnikliwie przedstawił w swoich pracach nad ogrodnictwem polskim i światowym E. Jankowski [10, 11]. Wielowiekowe ciążenie produkcji ogrodniczej do miast, jako dużych skupisk ludności i konsumentów, jest następstwem funkcji pełnionej przez obszary rolnicze dużych miast i aglomeracji wielkomiejskich. Specyficznej produkcji rolniczo-ogrodniczej tych terenów przypisuje się od dawna rolę producenta żywności dla ludności miejskiej i tej części ludności ze strefy podmiejskiej, która utrzymuje się z zajęć pozarolniczych. Przyjmuje się przy tym, że dostawy z tych obszarów powinny ograniczać się wyłącznie do produktów nieprzetworzonych, służących bezpośredniemu spożyciu, a zarazem trudnych do przewozu i łatwo psujących się [1, 2, 3, 7, 12, 14, 16, 26]. Zasięg oddziaływania tak rozumianej funkcji obszarów rolniczych w rejonach silnej koncentracji ludności nierolniczej względnie dokładnie wyznacza granicę występowania gospodarstw ogrodniczych, produkujących na potrzeby tej ludności.

¹ Produkcja szklarniowa jest częścią produkcji ogrodniczej. Pojęcie produkcja ogrodnicza mieści więc w sobie walor ogólności i występuje jako nadrzędne w stosunku do pojęcia produkcja szklarniowa (produkcja pod szkłem). Produkcja szklarniowa jako nowa technologia w produkcji ogrodniczej pojawiła się stosunkowo późno, bo dopiero na początku XVIII w.

W literaturze przedmiotu powszechnie stwierdza się, że odbiorcą produktów ogrodnich, a zwłaszcza szklarniowych, jest ludność miejska o uświadomionych wymaganiach żywieniowych i rozbudzonych potrzebach estetycznych, reprezentująca ponad przeciętny poziom siły nabywczej [8, 10, 11, 18, 21]. Liczba ludności miejskiej (a dokładnie nierolniczej) jest w tym przypadku parametrem określającym bezwzględną wielkość rynku konsumpcyjnego, natomiast nawyki żywieniowe i wymagania estetyczne tej ludności oraz jej zamożność wyznaczają rozmiary chłonności tego rynku.

Znajomość obu wspomnianych wielkości, generalnie charakteryzujących rynek konsumenta, przesądza o decyzjach lokalizacyjnych i produkcyjnych przyszłych producentów. Ponieważ produkcja szklarniowa jest bardzo kapitałochłonna, a okres trwałości technicznej obiektów produkcyjnych względnie długi (ponad 25-30 lat), podejmowane decyzje co do miejsca i rozmiarów produkcji muszą mieć gwarancje przede wszystkim w istnieniu rozległego i chłonnego rynku zbytu. Współzależność wspomnianych faktów przesądza więc o tym, że produkcja szklarniowa koncentruje się głównie w granicach administracyjnych dużych miast i w aglomeracjach wielkomiejskich, zajmując tam tereny położone zarówno wewnątrz zwartej zabudowy miejskiej, jak i na obszarach rolnych leżących poza zasięgiem zainwestowania miejskiego.

4. Wpływ decyzji lokalizacyjnych na formy koncentracji przestrzennej produkcji szklarniowej

Produkcja ogrodnicza w Polsce jest zdominowana przez sektor nieuspołeczniiony [24]. Większość decyzji gospodarczych podejmowanych w tym sektorze cechuje względna niezależność od instytucjonalnych form oddziaływania na sferę produkcji bądź sferę konsumpcji. Dotyczy to zwłaszcza produkcji szklarniowej, gdzie decyzje o jej podjęciu oraz wyborze miejsca w układzie osadniczym są osobistymi decyzjami producentów, wolnymi od nakazów administracyjnych czy też przesłanek planistycznych.

Wartość użytkowa produktów spod szkła, z powodu ich małej odporności na szkodliwą działalność czynników fizycznych i biochemicznych, jest m. in. funkcją czasu i odległości pokonywa-

nych w celu dostarczenia ich do konsumenta. W konsekwencji, na pierwszy plan rozległego kompleksu problemów produkcji szklarniowej wysuwa się kwestia zbliżenia do siebie miejsc wytwarzania i konsumpcji, a zatem wyboru najkorzystniejszej lokalizacji. Wymóg produkcji szklarniowej dotyczący bliskiego położenia rynku zbytu oraz żywiołowość decyzji lokalizacyjnych, prowadzą w efekcie do powstawania złożonych, często wadliwych układów rozmieszczenia tej produkcji. Wyraża się to w niskiej koncentracji przestrzennej produkcji, a także częściowo w jej rozmieszczeniu na terenach o wyraźnie nierolniczych funkcjach (np. terenach mieszkaniowych). Sprzyjają temu m. in. motywy lokalizacyjne producentów, ujawnione w badaniach na obszarze Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej (ŁAM). Otóż stwierdzono, że jedną z ważnych przesłanek szczegółowej lokalizacji obiektów pod szkłem jest usytuowanie posiadanego już gospodarstwa lub działki budowlanej w momencie podejmowania decyzji o rozpoczęciu produkcji szklarniowej. Przy czym funkcja obszaru, na którym taka działka się znajduje, najczęściej w ogóle nie bywa brana pod uwagę [25].

W następstwie wzajemnego oddziaływania wspomnianych zjawisk i procesów kształtują się zróżnicowane formy koncentracji przestrzennej produkcji szklarniowej. Obok powstałych samoistnie (poprzez narastanie tradycji, naśladownictwo lub wręcz przypadek) nielicznych, zwartych kompleksów produkcyjno-terytorialnych położonych w peryferyjnych strefach miast lub bezpośrednio poza granicami zainwestowania miejskiego, dominuje produkcja rozproszona, niejednokrotnie rozmieszczona wewnątrz zwartej zabudowy miejskiej. W wielkich miastach Polski zdarza się jeszcze obecnie obserwować gospodarstwa ogrodnicze położone w dzielnicach śródmiejskich, w otoczeniu wysokiej zabudowy mieszkaniowej bądź przemysłowej. Za przykład posłużyć może Łódź, gdzie dopiero w 1973 r. zlikwidowano duże gospodarstwo ogrodnicze położone przy centralnej arterii miasta - ul. Piotrkowskiej. Natomiast małe gospodarstwo położone w centrum miasta, w sąsiedztwie dworca kolejowego Łódź Fabryczna, przy ul. Armii Ludowej uległo likwidacji dopiero w 1979 r., ustępując placu budowli mieszkalnej.

5. Ekspansja przestrzenna miast
jako czynnik przekształcania tradycyjnych tendencji
rozmieszczania produkcji szklarniowej

Procesy rozwoju społecznego i ekonomicznego miasta i wsi, nakładające się na siebie w przestrzeni podmiejskiej, powodują sprzeczności, których skutki odczuwa bezpośrednio gospodarka ogrodniczo-rolnicza tej strefy. Wysoka dynamika rozwoju i ekspansja przestrzenna współczesnych miast, postępujący wzrost użytków technicznych, powodują wypieranie wszelkich przejawów produkcji rolniczej na zewnątrz organizmów miejskich [5, 6, 19, 20, 28, 29]. W efekcie następuje bezpowrotna likwidacja gospodarstw ogrodniczych bądź też ich przemieszczanie w inne miejsca, z czym jednak wiąże się czasowe zaprzestanie produkcji (badania na obszarze ŁAM wykazały, że zależnie od wielkości gospodarstwa oraz inwencji jego właściciela, ponowne dochodzenie do pełnych rozmiarów produkcji trwa od 2 do 4 lat [25]). Nadto, część gospodarstw jest stale zagrożona likwidacją, co wpływa hamująco na podejmowanie perspektywicznych inicjatyw inwestycyjnych i produkcyjnych.

Bezpośrednie zagrożenie gospodarki ogrodniczej, wywołane dynamicznym rozwojem współczesnych miast oraz rosnąca aktywizacja gospodarcza terenów rolniczych wokół dużych miast sprzyjają procesowi przekształcania tradycyjnych tendencji lokowania się produkcji szklarniowej. Wyraża się on malejącą dynamiką wzrostu powierzchni pod szkłem w miastach, natomiast wysoką i stale rosnącą dynamiką tej powierzchni na obszarach wiejskich, położonych w zasięgu stref silnie zurbanizowanych. Wynikiem tego procesu jest dekoncentracja produkcji szklarniowej w miastach [25]. Nowe obszary produkcyjne przesuwają się poza strefę zainwestowania miejskiego na odległość, która gwarantuje stałość miejsca produkcji, a jednocześnie zapewnia dobrą fizyczną i ekonomiczną dostępność do rynku zbytu.

6. Mechanizmy transportowe

rozmieszczenia produkcji szklarniowej

Procesami rozwoju produkcji szklarniowej kierują relacje rynkowe, dyktowane podażą i popytem na świeże płody ogrodnicze. Czynnikiem odległości miejsc wytwarzania od rynku zbytu pełni w tym układzie zależności podstawowe kryterium rozmieszczenia omawianej produkcji. Tym samym jest on jednym z głównych czynników kształtujących i porządkujących układy przestrzenne produkcji szklarniowej w warunkach społeczno-ekonomicznych aglomeracji wielkomiejskich. Trzeba jednak pamiętać o tym, że odległości nie można w tym przypadku rozumieć w sensie linearnym, jako fizyczne oddalenie od rynku zbytu. Czynnikiem odległości w przypadku produkcji szklarniowej wyraża warunki dostępności z miejsca wytwarzania do miejsca zbytu, na które składają się, obok oddalenia fizycznego, również gęstość, jakość i funkcje szlaków transportowych. Rozszerzając pojęcie warunków dostępności, można także uzupełnić je o rodzaj i jakość środków transportowych, używanych do przewozu świeżych płodów ogrodniczych [25]. Wypadkowa warunków dostępności transportowej, rozpatrywana zarówno w odniesieniu do zbytu płodów ogrodniczych, jak i zaopatrzenia gospodarstw w środki produkcji wpływa na wielkość istotnej kategorii ekonomicznej produkcji szklarniowej jaką są koszty transportu.

Obserwowane do niedawna tendencje lokowania się gospodarstw szklarniowych głównie w obrębie granic administracyjnych dużych miast, obok przesłanek wynikających z bliskości rynku zbytu, miały także uzasadnienie natury transportowej [25]. Ten istotny element składowy warunków dostępności do rynku zbytu trzeba zatem brać pod uwagę przy kształtowaniu układów przestrzennych produkcji szklarniowej, a zwłaszcza we wszelkich pracach projektowo-prognostycznych, zmierzających do wyznaczania nowych rejonów produkcji. Przyjmując położenie rynku zbytu za element przestrzenne stały, możliwości sterowania rozmieszczeniem miejsc produkcji szklarniowej kryją się przede wszystkim we wzmacnianiu walorów transportowych projektowanych rejonów produkcji.

7. Wpływ zanieczyszczeń powietrza na efekty ekonomiczne i rozmieszczenie produkcji szklarniowej

W dużych miastach i wielkomiejskich układach osadniczych występuje znaczna koncentracja produkcji przemysłowej. Następstwem tego faktu jest m. in. silne zanieczyszczenie powietrza, wpływające na efekty produkcyjne i ekonomiczne upraw pod szkłem. Bezpośrednie zadymienie i zapylenie powietrza, a także osadzanie się tych zanieczyszczeń na powierzchni szkła ogrodniczego, w poważnym stopniu ograniczają dostęp światła do roślin, a tym samym bardzo niekorzystnie wpływają na wzrost i plonowanie upraw w szklarniach. Literatura przedmiotu, tak polska jak i obca, informuje o rozmiarach strat produkcyjnych i ekonomicznych (spadek plonów, konieczność sztucznego doświetlania roślin), wywołanych zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego [4, 5, 9, 15]. W przypadkach krytycznych plony roślin warzywnych mogą ulec obniżeniu o 80% [15]. W świecie znane są przykłady zupełnego zaprzestania niektórych rodzajów upraw pod szkłem z powodów daleko posuniętej degradacji powietrza atmosferycznego (Wielka Brytania, Bułgaria) [4, 5].

W miarę rozwoju produkcji przemysłowej i wzrostu zanieczyszczeń powietrza będą się pogarszać warunki ekologiczne produkcji szklarniowej. W przypadkach szczególnie uciążliwych będzie ona zmuszona do wycofywania się z zajmowanych dotychczas obszarów.

W tak przedstawionym ujęciu zanieczyszczenie powietrza może wywierać wpływ na rozmieszczenie produkcji szklarniowej bądź modyfikować istniejące układy przestrzenne tej produkcji. Sam fakt wzrostu zanieczyszczeń powietrza w pewnym stopniu wywiera także wpływ na obniżenie siły atrakcyjnej, którą dla produkcji szklarniowej zawsze posiadało duże miasto.

8. Oddziaływanie czynników ekologicznych na rozmieszczenie produkcji szklarniowej pod wpływem rynku

Produkcję szklarniową cechuje mniejsze uzależnienie od warunków naturalnych niż pozostałe działy produkcji roślinnej. Nie-

mniej jednak niektóre z elementów środowiska przyrodniczego, zwłaszcza klimat, mają dla niej duże znaczenie [22, 23].

W literaturze przedmiotu, dotyczącej zarówno Polski, jak i innych krajów oraz regionów świata (zwłaszcza położonych w umiarkowanym i chłodnym klimacie) stwierdza się, że w wielkich miastach i aglomeracjach wielkomiejskich warunki ekologiczne nie wywierają istotnego wpływu na rozmieszczenie i stopień koncentracji produkcji szklarniowej [1, 12, 13, 27]. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że wielkomiejskie układy osadnicze zmieniają do pewnych granic oddziaływanie większości czynników rozmieszczenia produkcji szklarniowej. Istnieje jednak przekonanie, że w największym stopniu tracą na znaczeniu warunki ekologiczne. Wobec panującej w tych układach osadniczych przewagi popytu nad podażą płodów ogrodniczych (co obserwujemy w Polsce), większość ujemnych konsekwencji rozwoju produkcji szklarniowej, wyrażonych ostatecznie w kategoriach ekonomicznych, rozkłada się na konsumentów. W tych warunkach producenci mogą z mniejszą konsekwencją przestrzegać wymogi racjonalnego rozmieszczenia produkcji pod szkłem.

9. Zakończenie

Na rozmieszczenie produkcji szklarniowej wpływają czynniki społeczne, demograficzne, ekonomiczne, techniczne, przyrodnicze, zwyczajowe, historyczne, prawne. W niniejszym opracowaniu dokonano ogólnego przeglądu najważniejszych czynników i procesów determinujących układy przestrzenne produkcji szklarniowej w wielkomiejskich zespołach osadniczych, wskazując na ich oddziaływanie i wzajemne uwarunkowania. Siła wpływu poszczególnych czynników na rozmieszczenie produkcji szklarniowej jest różna i różne jej oddziaływanie w indywidualnych warunkach poszczególnych aglomeracji wielkomiejskich. Pełna znajomość mechanizmów rozmieszczenia tej produkcji, siły oddziaływania poszczególnych czynników oraz ich wzajemnych powiązań, w konfrontacji z warunkami społeczno-ekonomiczno-przyrodniczymi określonego obszaru, może dać właściwe podstawy do kompleksowego planowania i programowania rozmieszczenia produkcji szklarniowej w dużych miastach i aglo-

meracjach wielkomiejskich. A potrzeba takiego planowania jest niewątpliwa i pilna.

LITERATURA

- [1] B a c z w a r o w M. P., Województwo łódzkie jako strefa żywicielska miasta Łodzi, Warszawa 1963, maszynopis pracy doktorskiej.
- [2] B a r c i Ń s k i F., Z zagadnień rolnictwa Związku Radzieckiego, "Przegląd Geograficzny" 1954, z. 4.
- [3] B e a u j e u - G a r n i e r J., C h a b o t G., Zarys geografii miast, Warszawa 1971.
- [4] B o r i s o v Z., Geografia na oranżerijnoto zelenczuko-proizwodstvo w Bałgaria, "Rocznik Uniwersytetu Sofijskiego" 1970, z. 2.
- [5] C h r o b o c z e k E., Osiągnięcia i dalsze potrzeby rejonizacji produkcji warzywniczej w Polsce, "Ogrodnictwo" 1970, nr 12.
- [6] C y b u l s k a H., Niektóre problemy rozwoju ogrodnictwa w latach 1966-1970, "Gospodarka Planowa" 1966, nr 3.
- [7] C z a r n e c k i W., Tereny żywicielskie strefy podmiejskiej, "Miasto" 1953, nr 2.
- [8] D z i e w o Ń s k i K., Baza ekonomiczna i struktura funkcjonalna miast, "Prace Geograficzne" 1967, nr 63.
- [9] H u c u l a k R., Ocena wpływu atmosfery na uprawę roślin w szklarniach na terenie GOP. Wykorzystanie ciepła odlotowego przemysłu dla warzywnictwa, "Biuletyn Komitetu do Spraw GOP PAN", 1962, nr 58.
- [10] J a n k o w s k i E., Dzieje ogrodnictwa, t. I, "Prace Rolniczo-Leśne" 1938, nr 30.
- [11] J a n k o w s k i E., Dzieje ogrodnictwa w Polsce, Warszawa 1929.
- [12] J a n k o w s k i T., Wyznaczanie strefy żywicielskiej miasta na przykładzie Wrocławia, Warszawa 1968.
- [13] K o m o r o w s k a B., Rozwój gospodarki szklarniowej w województwie poznańskim w latach 1960-1965, Poznań 1968, maszynopis pracy doktorskiej.

- [14] K o s i ń s k i L., Funkcje rolnicze strefy podmiejskiej, "Przegląd Geograficzny" 1954, z. 4.
- [15] K r o k o w s k i A., Chemiczne czyszczenie szkła ogrodniczego z osadów dymnych, "Hasło Ogrodniczo-Rolnicze" 1969, nr 7.
- [16] K r u s z e N., Niektóre problemy zaopatrzenia miasta w żywność, "Miasto" 1954, nr 3.
- [17] K r u s z e N., Ogólna ekonomika ogrodnictwa, Warszawa 1971.
- [18] K r u s z e N., Podmiejska gospodarka warzywna, Warszawa 1958,
- [19] K r u s z e N., Sadownictwo i warzywnictwo w województwie warszawskim ze specjalnym uwzględnieniem regionu podstołecznego, "Rocznik Mazowiecki" 1967, t. I.
- [20] N a t a n s o n - N a g e l H., Gospodarka warzywna i kwaciarska we Włoszech. Problemy ekonomiczne gospodarki ogrodniczej w Europie, "Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych" 1970, nr 97.
- [21] P ą c z k a S., Zasięg i formy oddziaływania przemysłu włókienniczego na rolnicze zaplecze w województwie łódzkim, Łódź 1967, maszynopis pracy doktorskiej.
- [22] S k i e r k o w s k i J., Co decyduje o lokalizacji obiektów szklarniowych, "Hasło Ogrodniczo-Rolnicze" 1969, nr 5.
- [23] S k i e r k o w s k i J., Czynniki decydujące o lokalizacji obiektów szklarniowych, "Hasło Ogrodniczo-Rolnicze" 1969, nr 7.
- [24] "Statystyka Polski - warzywnictwo 1950-1967" 1969, nr 32.
- [25] S t o l a r c z y k B., Struktura przestrzenna gospodarki szklarniowej w Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej, Łódź 1976, maszynopis pracy doktorskiej.
- [26] S t r a s z e w i c z L., Problemy rolnicze strefy podmiejskiej Łodzi, "Przegląd Geograficzny" 1957, z. 1.
- [27] T o b j a s z J., Rolnictwo obrzeża miasta Nowe Tychy, Warszawa 1962.
- [28] W e r w i c k i A., G u z i k C., Struktura przestrzenna Tarnowa i otaczających go stref malejącej urbanizacji, "Przegląd Geograficzny" 1971, z. 1-2.
- [29] Wyniki badań ankietowych indywidualnych gospodarstw ogrodniczych na terenie m. Łodzi, Łódź 1970, materiał powielany Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa PRN m. Łodzi.

Bogdan Stolarczyk

MECHANISMS OF SPATIAL DISTRIBUTION OF HOTHOUSE PRODUCTION
IN LARGE URBAN SETTLEMENT STRUCTURES IN POLAND
- CASE STUDY OF ŁÓDŹ

Spatial distribution of hothouse production in large urban settlement structures is determined by a number of social, economic, environmental, and historical factors as regards its spatial coverage, intensity, and directions of spatial expansion. The most important from among these factors are considered to be: long traditions of horticultural production in towns and suburban zones, size and absorptive power of the market estimated according to the number of non-agricultural population along with its food requirements and purchasing power, institutional forms of hothouse production functioning, size of settlement structures and dynamics of their development, dynamics and directions of spatial expansion, availability of transport facilities from production site to sale points, and degree of air pollution in heavily urbanized and industrialized zones.

Positive or negative influence of particular factors being correlated with one another determines primarily mechanisms of forming territorial systems of hothouse production in heavily urbanized areas. Full understanding of these mechanisms provides a proper basis for planning and programming of spatial distribution and development of hothouse production in the analyzed areas.